

Н. О. Петренко,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

N. Petrenko,
PhD (Economics), Associate Professor department of management
Uman National University of Horticulture, Uman

INNOVATIVE ASPECTS FORMATION INVESTMENT POLICY STRATEGY FOR DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISES OF INDUSTRY

Однією з найважливіших проблем розвитку економіки України на сучасному етапі є забезпечення стабільного економічного зростання не тільки в сировинних галузях, але й галузях сільського господарства. Оскільки саме вони визначають соціально-економічний рівень розвитку держави, регіону, конкурентоспроможність виробництва, і відповідно, місце в системі світогосподарських зв'язків. Однак відродження сільськогосподарської сфери є неможливим без відновлення принципово нової, матеріально-технічної бази; оновлення та підвищення ефективності виробничого апарату та його структури. Незважаючи на значну кількість досліджень, що присвячені різним аспектам інноваційної діяльності, наразі, існує проблема в дослідженні та розробці креативних ідей та практичних пропозицій щодо активізації інвестиційної діяльності на підприємствах сільськогосподарського комплексу.

У статті окреслено основні завдання інвестиційної політики сільськогосподарського суб'єкта. Встановлено, що інвестиційна політика повинна забезпечувати збалансованість інтересів з іншими стратегічними напрямками розвитку сільськогосподарського підприємства. Запропоновано авторський підхід і алгоритм визначення комплексного показника інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Визначено, науково обгрунтовані і ранжовані показники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Зважаючи на незадовільний технічний стан ОПФ сільськогосподарських підприємства, запропоновано при оцінюванні рівня прибутковості застосовувати понижуючий коефіцієнт.

One of the main problems of Ukraine's economy, today, is to ensure stability and growth not only in the commodity sector, but also areas of agriculture. Since, exactly they define social economic level for the development of the state, region, competitiveness of production, and accordingly place in the world economy. But, revival areas of agriculture is impossible without recovery fundamentally new, material and technical base; update and increase efficiency production facilities and its structure. Notwithstanding many studies which are devoted to various aspects of innovation, now, there is a problem in the research and development of creative ideas and practical proposals to enhancing the investment activity agricultural complex.

In the article the main tasks investment policy agricultural business entity. It has been established, that this investment policy should ensure a balance of interests with other strategic directions of development agricultural enterprise. Proposed the author's approach is offered and an algorithm for determining the integrated assessment for investment attractiveness of the an agricultural enterprise. Is defined, and scientifically justified ranking indicators investment attractiveness for an agricultural enterprise. Considering, that the technical condition OPF of the agricultural enterprise is unsatisfactory, because, was proposed in assessing the level of profitability, to use reduction ratio.

Ключові слова: інновація, інвестиції, інвестиційна політика, стратегія, розвиток, промислове підприємство.

Key words: innovation, investments, investment policy, strategy, development, industrial enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з найважливіших проблем розвитку економіки України на сучасному етапі є забезпечення стабільного економічного зростання не тільки в сировин-

них галузях, але й галузях сільськогосподарського виробництва. Оскільки саме вони визначають соціально-економічний рівень розвитку держави, регіону, конкурентоспроможність виробництва, і відповідно, місце в

системі світогосподарських зв'язків. Однак відродження сільськогосподарського виробництва є неможливим без відновлення принципово нової, матеріально-технічної бази; оновлення та підвищення ефективності виробничого апарату та його структури.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти економічної діяльності у сфері сільського господарства висвітлені в роботах: Аверіхіної Т.В. [1], Бурук Г. [3], Ілляшенко С. [2], Шипуліної Я. [2]. Серед досліджень і сфері інновацій та інноваційних процесів, слід виділити праці зарубіжних та українських авторів, зокрема: Бурцева В. [4], Джаффе А. [8], Косенко А.В. [5], Косенко О. [5], Лернера Дж. [18], Перерви П. [5], Полякова С. [6], Стерна С. [8]. Однак питання щодо принципів та методів впровадження інновацій для формування інвестиційної політики сільськогосподарських підприємств нині ще є малодослідженими.

НЕВИРІШЕНІ ЧАСТИНИ ПРОБЛЕМИ

Незважаючи на значну кількість досліджень, що присвячені різним аспектам інноваційної діяльності наразі існує проблема в дослідженні та розробці креативних ідей та практичних пропозицій щодо активізації інвестиційної діяльності на підприємствах сільськогосподарського комплексу з метою забезпечення перспективної спрямованості, інтенсивності економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та економічної ефективності виробництва.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження інноваційних процесів економічної діяльності та розробка креативних форм інвестиційної політики для стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На теперішній час спроби формування інвестиційної політики, а також розробка основних напрямків щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємств сільськогосподарського виробництва залишаються малоефективними, і часто носять поверхневий характер, що певною мірою зумовлено відсутністю відповідної теоретико-методологічної та організаційно-економічної бази.

З метою розкриття основ механізму формування інвестиційної політики сільськогосподарських підприємств розглянемо економічну сутність таких понять, як "інвестиції", "інвестиційна діяльність", "інвестиційна політика". Аналіз існуючих у сучасній економічній літературі визначень цих категорії показує на відсутність єдиної думки вчених, більш того встановлено, що існує безліч трактувань цих понять, які часто суперечать один одному, і недостатньо повно розкривають змістовну і інструментальну навантаженість. Тому нами пропонується авторський підхід до визначення економічної сутності поняття "інвестиції", стосовно інвестиційної діяльності в промисловому виробництві.

Інвестиції — відповідне часовому інтервалу вкладення коштів, спрямоване на створення (реконструкцію),

господарюючих суб'єктів, націлене на досягнення певного рівня фінансової, економічної, соціальної та іншої ефективності, конкурентоспроможності, а також інвестиційної привабливості. З огляду на це визначення, можемо уточнити економічну сутність понять "інвестиційна діяльність" та "інвестиційна політика". Так, під інвестиційною діяльністю слід розуміти діяльність зі вкладення коштів, що визначена часовим інтервалом, спрямована на розвиток господарюючих суб'єктів і націлена на отримання певного рівня ефективності, конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості. При цьому інвестиційна політика буде визначатися як комплекс певних інвестиційних заходів, спрямованих на реалізацію стратегічного завдання.

Нами в роботі розглядаються питання щодо формування інвестиційної політики сільськогосподарських підприємств. На нашу думку, інвестиційна політика повинна розроблятися на всіх сільськогосподарських суб'єктах у довгостроковій і короткостроковій перспективі, тому повинна вирішувати такі основні завдання: максимізації прибутку від реалізації проектів; максимізації обсягів виробництва з урахуванням попиту; мінімізації витрат, пов'язаних із здійсненням інвестиційного проекту; підвищення конкурентоспроможності підприємства; підвищення економічної ефективності підприємства та ін.

Формування показника інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства повинно ґрунтуватися на багатопараметричному підході щодо комплексної оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності. Умовою побудови алгоритму розрахунку комплексного показника інвестиційної привабливості є його нормування в інтервалі від 0 до 1. Дане твердження може бути реалізоване за умови, що кожна складова показника змінюється в межах від 0 до 1 і питома вага складової також лежить у межах цього інтервалу. Сказаного можна досягти в разі, коли формування комплексного показника відбувається не за фактичним значенням обраних параметрів інвестиційної привабливості, а за їх індексом. При цьому еталонном порівняння можуть бути або максимальні значення показника, або параметри найефективнішого етапу господарської діяльності підприємства. Тому алгоритм визначення комплексного показника інвестиційної привабливості слід здійснювати у такі етапи: 1) формування системи показників інвестиційної привабливості та визначення їх вагомості на основі методу експертних оцінок; 2) отримання фактичних значень показників за певний період; 3) розрахунок індексних значень даних показників. При цьому найкраще значення показника приймається за 1, а саме найгірше за 0; 4) розрахунок значень показника інвестиційної привабливості за формулою:

$$I = \sum_{i=1}^n (\alpha_i * P_i) \quad (1),$$

де I — інвестиційна привабливість підприємства; P — показники фінансово-господарської діяльності підприємства, що визначають його інвестиційну привабливість; α — вагомість показників фінансово-господарської діяльності підприємства, що визначають його інвестиційну привабливість.

Таблиця 1. Показники фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства

№ з/п	Показники
1	<i>Фінансові показники</i>
1.1	чистий прибуток
1.2	оборотний капітал
1.3	чистий оборотний капітал
1.4	чисті активи
1.5	кредиторська заборгованість
1.6	дебіторська заборгованість
1.7	прибутковість проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві
1.8	поточний коефіцієнт ліквідності
1.9	загальний коефіцієнт ліквідності
1.10	абсолютний коефіцієнт ліквідності
1.11	коефіцієнт забезпеченості власними коштами
1.12	коефіцієнт автономії
1.14	коефіцієнт фінансування
1.15	коефіцієнт фінансової стійкості
1.16	коефіцієнт фінансового важеля
1.17	коефіцієнт інвестування
1.17	відношення власного оборотного капіталу до суми заборгованості
1.18	коефіцієнт оборотності активів
1.19	коефіцієнт оборотності власного капіталу
1.20	коефіцієнт оборотності оборотного капіталу
1.21	рентабельність активів за чистом прибутком
1.22	рентабельність власного капіталу за чистом прибутком
1.23	рентабельність продажів за чистом прибутком
1.24	період окупності проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві
2	<i>Екологічні показники</i>
2.1	вартість втрат продукції через зниження продуктивності праці і невиходів на роботу працівників через підвищену захворюваність від впливу шкідливої речовини
2.2	вартість втрат продукції, сировини, напівфабрикатів, що відходять у вигляді викидів (з газами або стічними водами)
2.3	вартість втрат продукції внаслідок впливу забрудненого навколишнього середовища на основні фонди (позаклановий ремонт, простій устаткування)
2.4	частка екологічних платежів в собівартості продукції
2.5	підвищений знос фондів технологічного призначення внаслідок впливу забрудненого навколишнього середовища (збільшення витрат на поточний і капітальний ремонт)
2.6	екологічні платежі
2.7	витрати пов'язані з підвищенням екологічності виробництва
3	<i>Соціально-психологічні показники</i>
3.1	суспільна корисність праці
3.2	задоволення від виконаної роботи
3.3	новаторський характер праці
3.4	відповідність спеціальності покликанням
3.5	задоволення оплатою праці
3.6	можливість отримання соціальної підтримки
3.7	престижність професії
3.8	близькість роботи від житла
3.9	медичне обслуговування на підприємстві
3.10	можливість кар'єрного росту
3.11	прагнення уникнути критики з боку керівників, товаришів
3.12	прагнення уникнути доган за порушення трудової дисципліни
3.13	прагнення уникнути позбавлення премій тощо
3.14	чисельність робочого персоналу
3.15	витрати на заробітну плату
3.16	витрати на премії і надбавки;
3.17	витрати на відрядження
3.18	витрати щодо найму і звільнення кадрів
3.19	плинність персоналу
3.20	витрати на навчання і підготовку нових працівників
4	<i>Маркетингові показники</i>
4.1	обсяг продажів
4.2	витрати зі зберігання готової продукції
4.3	витрати з відвантаження і транспортування готової продукції
4.4	витрати на маркетинг, у тому числі витрати на рекламу
4.5	витрати на стимулювання збуту
4.6	витрати на маркетингові дослідження
4.7	рентабельність продажів
4.8	витрати на упаковку і маркування;
4.9	витрати на перед- і післяпродажне обслуговування клієнтів
4.10	частка відшкодувань і знижок в загальному прибутку (продажах)
4.11	витрати з оформлення та ведення замовлень
5	<i>Економічні показники</i>
5.1	собівартість виробленої продукції
5.2	рентабельність виробництва
6	<i>Показники якості продукції, що випускається</i>
6.1	частка продукції з дефектом в загальному обсязі виробництва
6.2	відхилення параметрів продукції, що випускається від номінальних
7	<i>Технічні і технологічні показники</i>
7.1	обсяг виробництва (у ринкових цінах)
7.2	обсяг замовлень (у ринкових цінах)
7.3	вартість основних виробничих фондів (основних засобів)
7.4	оборотність основних засобів
7.5	оборотність запасів
7.6	витрати на закупівлю, приймання та зберігання матеріалів і напівфабрикатів
7.7	витрати на ремонт основних засобів
7.8	коефіцієнт зносу ОПФ
7.9	витрати на НДДКР
7.10	продуктивність праці
7.11	постійні витрати
7.12	витрати, пов'язані з простоєм і дефектом товару

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Таблиця 2. Визначення результатів безпосереднього оцінювання показників конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства*

Експерт №	Бали, по десяти об'єктах ранжування N = 10, (номер показника з таблиці 1)									
	1.9	3.19	1.15	5.2	1.7	7.9	1.26	4.7	2.4	6.1
1	10	6	8	7	8	7	10	8	6	9
2	6	3	9	4	9	6	9	6	5	8
3	7	8	8	7	10	5	10	7	3	5
4	8	9	4	5	10	8	9	8	8	9
5	9	6	8	9	10	2	8	9	9	5
6	9	5	7	6	9	4	7	6	2	4
7	7	5	9	8	10	9	8	10	9	5
8	8	2	6	10	9	3	9	8	9	8
9	9	3	5	9	8	6	10	9	3	7
10	7	8	8	8	10	5	9	7	7	9
11	9	9	10	4	9	9	8	7	2	3
12	8	2	4	7	10	5	7	8	5	8
13	10	8	10	9	9	2	10	10	6	9
14	8	8	8	5	10	8	9	8	5	4
15	8	6	9	7	10	10	10	7	7	8
16	7	9	7	10	9	8	8	6	6	7
17	10	9	5	9	10	6	9	10	9	6
18	9	9	9	8	10	5	10	6	2	5
19	10	6	7	7	10	4	9	10	10	9
20	9	5	8	4	9	7	10	6	5	8
21	9	3	9	5	10	9	7	9	9	7
22	8	7	6	10	9	9	8	7	3	1
23	8	9	6	9	9	4	9	8	2	2
24	10	6	9	8	10	7	10	10	4	8
25	7	4	10	7	9	5	9	7	7	5
26	6	6	10	8	10	10	10	6	6	9
27	10	5	8	9	8	8	9	8	2	2
28	8	2	9	6	9	9	10	8	8	8
29	8	5	7	8	10	3	7	4	4	6
30	10	4	9	10	9	8	7	10	9	2
31	9	2	7	9	10	5	9	9	6	8
32	9	3	9	6	10	2	10	9	9	9
33	9	9	8	7	10	5	8	9	4	8
34	10	3	10	5	8	4	9	4	2	9
35	5	5	9	8	8	2	10	5	5	8
36	8	2	10	9	10	8	8	4	4	9
37	7	8	5	7	10	5	10	7	3	9
38	9	5	9	4	10	6	9	9	9	8
39	8	6	7	3	10	8	10	8	8	7
40	7	8	9	10	10	9	9	7	7	5
41	5	9	10	8	8	6	7	10	6	8
42	9	8	8	7	9	9	8	9	9	10
43	8	6	10	9	10	9	9	6	6	8
44	9	8	9	8	10	7	10	9	3	5
45	9	6	10	4	9	5	10	4	4	8
46	9	8	8	6	9	9	7	9	9	5
47	7	6	9	10	10	8	8	7	7	8
48	8	7	7	8	10	8	9	8	8	9
49	6	7	5	9	10	9	9	6	6	9
50	10	8	9	7	10	8	10	10	5	8
51	8	6	7	9	10	10	7	2	2	9
52	8	9	5	10	10	6	10	8	8	8
Сума балів, виставлених експертами	429	316	412	386	493	339	461	392	302	361
Результативний ранг показника	3	9	4	6	1	8	2	5	10	7
Вагомість показника	0,11	0,081	0,106	0,099	0,127	0,087	0,118	0,101	0,078	0,093

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Далі, згідно з п. 1 запропонованого нами алгоритму, було визначено та ранжовано показники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства, використовуючи метод експертних оцінок. В якості основного критерію відбору кандидатів в експерти, ви-

ступає аналітичне визначення компетентності кандидатів на основі результатів їх діяльності. Кількість експертів залежить від безлічі факторів і умов, зокрема: важливості розв'язуваної проблеми, наявності можливостей тощо. Для визначення кількості експертів пропонується використовувати наступну формулу [3]:

$$N_{\min} = 0,5 * \left(\frac{3}{p}\right) + 5 \quad (2),$$

де N min — min кількість експертів; p — можлива помилка результатів експертизи (0 < p < 1).

Приймаємо значення достовірності отриманого результату за 97% (тобто величина похибки дорівнює 3%), тоді згідно формул (2):

$$N_{\min} = 0,5 * \left(\frac{3}{0,03}\right) + 5 = 52,5 \text{чоловік} \quad (3).$$

За допомогою анкет було опитано 52 респонденти, що представляють три основні групи: керівники підприємств та їх заступники (18); головні фахівці економічних служб підприємств (21); вчені-економісти (13). Респондентам було запропоновано з сукупності показників фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств (табл. 1), відібрати 10 показників, що визначають інвестиційну привабливість сільськогосподарського підприємства, а потім проранжувати їх шляхом присвоєння балів (бальний метод).

Обмеження кількості показників до 10 викликано тим, що при подальшому збільшенні кількості показників різко зростає складність і трудомісткість математичних розрахунків, що в свою чергу веде до втрати оперативності при прийнятті управлінських рішень, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Це є неприпустимим при сучасних ринкових відносинах.

Обробка результатів здійснювалася на основі використання методу балів, що є впорядкуванням досліджуваних показників у залежності від важливості шляхом приписування балів кожному з них. При цьому найбільш важливому об'єкту приписується найбільша кількість балів. У даному випадку застосовувалася шкала з діапазоном: від 0 до 10. Визначення результатів оцінювання показників конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства наведено в таблиці 2.

Показники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства, а також величина їх вагомості наведені в таблиці 3.

Зібрані думки експертів необхідно обробити не тільки кількісно, але й якісно, оскільки думки експертів часто збігаються в повному обсязі. Необхідно кількісно оцінювати міру узгодженості думок експертів і встановити причини розбіжності суджень [3].

Для оцінки міри узгодженості думок експертів пропонується використовувати коефіцієнти конкордації. В цьому випадку при використанні бального методу для знаходження коефіцієнта конкордації отримані бальні значення вагомості показників необхідно пе-

Таблиця 3. Показники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства і їх вагомість

№ з/п	Найменування показника	Вагомість показника
1	Прибутковість проекту	0,127
2	Період окупності проекту	0,118
3	Загальний коефіцієнт ліквідності	0,11
4	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,106
5	Рентабельність продажів	0,101
6	Рентабельність виробництва	0,099
7	Частка продукції з дефектом в обсязі виробництва	0,093
8	Коефіцієнт зносу ОПФ	0,087
9	Плинність персоналу	0,081
10	Частка екологічних платежів у собівартості продукції	0,078
	Разом:	1

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

ревести в ранги (табл. 4). Коефіцієнт конкордації визначається за формулою:

$$W = \frac{12 \times \sum_{i=1}^n \left[\sum_{j=1}^k A_{ij} - K \left[\frac{(H+1)}{2} \right] \right]^2}{K^2 (H^3 - H)} \quad (4),$$

де W — коефіцієнт конкордації; $\sum_{j=1}^k A_{ij}$ — сума рангів, поставлених експертами; K — кількість експертів; H — кількість об'єктів ранжування.

Відповідно до формули (4) розрахуємо коефіцієнт конкордації W :

$$W = \frac{12 \times \left[\frac{20449 + 900 + 15876 + 10000 + 42849 +}{2809 + 30625 + 11236 + 256 + 5625} \right]}{52^2 (10^3 - 10)} = 0,63 \quad (5).$$

Коефіцієнт конкордації може змінюватися в діапазоні $1 > W > 0$. При $W=0$ узгодженість думок експертів відсутня, а при $W=1$ узгодженість повна. Узгодженість цілком достатня якщо $W \geq 0,5$. Таким чином, думки експертів можна вважати узгодженими, оскільки $W=0,63$.

Розраховану величину коефіцієнта конкордації слід зважувати за критерієм Пірсона (X^2) з певним рівнем вагомості (B), тобто з максимальною ймовірністю неправильного результату роботи експертів. Зазвичай задавати значимість достатньо в межах $0,005 - 0,05$.

У разі отримання розрахункової величини більше табличної, тобто $X^2_{розр} > X^2_{табл.}$ (з обраним рівнем вагомості), думки експертів є остаточно узгодженими. Табличні величини $X^2_{табл.}$, значення яких представлено в табл. 4, залежать від прийнятого рівня вагомості і числа ступенів свободи (S), що визначається за формулою:

$$S = H - 1 \quad (6).$$

Розрахункова величина $X^2_{розр}$ визначається за формулою:

$$X^2_{розр} = WK (H - 1) = 0,63 * 52 * 9 = 294,8 \quad (7).$$

При рівні вагомості $0,05$ і числі ступенів свободи $S=9$ таблична величина $X^2_{табл.}$ дорівнює близько 17 , тобто думку експертів можна визнати остаточно узгодженою з ймовірністю $0,95$, оскільки $X^2_{розр} > X^2_{табл.}$ ($294,8 > 17$).

У першу чергу потенційного інвестора турбує питання про прибутковість проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві.

З огляду на це, а також те, що прогнозований економічний ефект від інвестиційних вкладень в промислове виробництво, інколи, виявляється нижчим через незадовільний технічний стан ОПФ, нами пропонується, в якості понижуючого коефіцієнта при визначенні прогнозованої економічної ефективності від інвестиційних вкладень, застосовувати коефіцієнт готовності обладнання (КГО). Цей коефіцієнт характеризує ймовірність знаходження обладнання підприємства в працездатному стані в будь-який момент i , як наслідок, визначає надійність роботи всього підприємства. Він визначається за формулою:

$$K_{ГО} = \frac{T_0}{T_0 + T_{ТО} + T_B + T_{ЛО} + T_H} \quad (8),$$

де T_0 — середнє напрацювання обладнання, час; $T_{ТО}$ — середня тривалість технічного обслуговування, час; T_B — середній час відновлення устаткування (ремонт), час; $T_{ЛО}$ — середній час перебування обладнання в стані з вимушеними повторними перевірками; T_H — середній час існування несправностей, виявлених при проведенні технічного обслуговування обладнання.

Таким чином, використовуючи відому формулу визначення індексу прибутковості і вводячи коефіцієнт готовності обладнання ($K_{ГО}$), отримуємо такий вираз:

$$PI = \frac{\sum_{i=1}^T \frac{NPV \times K_{ГО}}{(1+R)^t}}{I} \quad (9),$$

де PI — індекс прибутковості; NPV — прогнозований інтегральний економічний ефект; $K_{ГО}$ — коефіцієнт готовності обладнання; R — рентабельність інвестицій; T — період, протягом якого здійснюються інвестиції; t — порядковий номер року вкладень; I — сума інвестицій, спрямованих в технічне переозброєння.

Запропонована методика була апробована при ухваленні рішення про інвестування одного з двох малих виробничих підприємств ПП "Світоч" і ПП "Гулько". При цьому кожне з них пропонувало реалізувати свої інвестиційні програми. Вихідні дані для оцінки комплексного показника інвестиційної привабливості наведено в таблиці 6.

При цьому аналіз значень показників в індексний спосіб здійснювався для кожної організації окремо: найкраще можливе значення (для такої організації або такого проекту) приймалося за 1 , найгірше — 0 . Як приклад розглянемо правила порівняння, розроблені для

Таблиця 4. Дані для розрахунку коефіцієнта конкордації

Експерт №.	Ранги, поставлені експертами десяти об'єктів ранжирування N = 10 (Номер показника з таблиці 1)									
	1.9	3.19	1.15	5.2	1.7	7.9	1.26	4.7	2.4	6.1
1	1	5	3	4	3	4	1	3	5	2
2	5	8	2	7	2	5	2	5	6	3
3	4	3	3	4	1	6	1	4	8	6
4	3	2	7	6	1	3	2	3	3	2
5	2	5	3	2	1	9	3	2	2	6
6	2	6	4	5	2	7	4	5	9	7
7	4	6	2	3	1	2	3	1	2	6
8	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	3	9	5	1	2	8	2	3	2	3
10	2	8	6	2	3	5	1	2	8	4
11	4	3	3	3	1	6	2	4	4	2
12	2	2	1	7	2	2	3	4	9	8
13	3	9	7	4	1	6	4	3	6	3
14	1	3	1	2	2	9	1	1	5	2
15	3	3	3	6	1	3	2	3	6	7
16	3	5	2	4	1	1	1	4	4	3
17	4	2	4	1	2	3	3	5	5	4
18	1	2	6	2	1	5	2	1	2	5
19	2	2	2	3	1	6	1	5	9	6
20	1	5	4	4	1	7	2	1	1	2
21	2	6	3	7	2	4	1	5	6	3
22	2	8	2	6	1	2	4	2	2	4
23	3	4	5	1	2	2	3	4	8	10
24	3	2	5	2	2	7	2	3	9	9
25	1	5	2	3	1	4	1	1	7	3
26	4	7	1	4	2	6	2	4	4	6
27	5	5	1	3	1	1	1	5	5	2
28	1	6	3	2	3	3	2	3	9	9
29	3	9	2	5	2	2	1	3	3	3
30	3	6	4	3	1	8	4	7	7	5
31	1	7	2	1	2	3	4	1	2	9
32	2	9	4	2	1	6	2	2	5	3
33	2	8	2	5	1	9	1	2	2	2
34	2	2	3	4	1	6	3	2	7	3
35	1	8	1	6	3	7	2	7	9	2
36	6	6	2	3	3	9	1	6	6	3
37	3	9	1	2	1	3	3	7	7	2
38	4	3	6	4	1	6	1	4	8	2
39	2	6	2	7	1	5	2	2	2	3
40	3	5	4	8	1	3	1	3	3	4
41	4	3	2	1	1	2	2	4	4	6
42	6	2	1	3	3	5	4	1	5	3
43	2	3	3	4	2	2	3	2	2	1
44	3	5	1	2	1	2	2	5	5	3
45	2	3	2	3	1	4	1	2	8	6
46	2	5	1	7	2	6	1	7	7	3
47	2	3	3	5	2	2	4	2	2	6
48	4	5	2	1	1	3	3	4	4	3
49	3	4	4	3	1	3	2	3	3	2
50	5	4	6	2	1	2	2	5	5	2
51	1	3	2	4	1	3	1	1	6	3
52	3	5	4	2	1	1	4	9	9	2
53	3	2	6	1	1	5	1	3	3	3
$K/(H+1):2]$	286	286	286	286	286	286	286	286	286	286
$\sum_{j=1}^k A_{ij}$	143	256	160	186	79	233	111	180	270	211
$\sum_{i=1}^k \frac{A_i^2}{N}$	20449	900	15876	10000	42849	2809	30625	11236	256	5625

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

ПП "Світоч". Для ПП "Гулько" порівняння здійснювалося аналогічно.

1. Індекс прибутковості проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві. У загальному вигляді значення $PI > 1$ підтверджує ефективність проекту. Згідно з проведеним аналізом було визначено, що в цей час значення PI (для аналогічних проектів) рідко перевищує значення 3. На підставі цього, беручи до уваги, що $PI = 1$ мінімальне значення (індекс дорівнює 0), а $PI = 3$ за максимальне значення (індекс дорівнює 1) отримуємо індексне значення даного показника. У разі, якщо $PI < 1$ — проект є неефективним, то показник приймає 0 значення.

2. Період окупності проекту, що пропонується до реалізації. У загальному вигляді, чим менше період окупності проекту, тим краще. На підставі проведеного

Таблиця 5. Табличні величини критерію Пірсона χ^2 табл.

Рівень вагомості	Число ступенів свободи (S = H-1)									
	1	2	5	7	10	15	20	25	30	
0,005	7,8	13	17	30,5	25	33	40	45	54	
0,025	5	9,3	12,7	16	20,5	27,5	34	40	47	
0,05	3,8	7,8	11	14	18,5	25	31	38	44	

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Таблиця 6. Вихідні дані для розрахунку комплексного показника інвестиційної привабливості

№ з/п	Найменування показника	ПП «Світоч»		ПП «Гулько»	
		Значення показників	Індексні значення показників	Значення показників	Індексні значення показників
1	Індекс прибутковості проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві	1,78	0,39	2,9	0,95
2	Період окупності проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві, років	4,2	0,55	4,3	0,58
3	Загальний коефіцієнт ліквідності підприємства за 2016 р.	2,2	0,80	1,5	0,33
4	Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства за 2016 р.	0,92	0,60	0,85	0,25
5	Коефіцієнт рентабельності продажів підприємства за 2016 р.	7,6	0,52	6,4	0,28
6	Коефіцієнт рентабельності виробництва підприємства за 2016 р.	15,9	0,39	12,9	0,19
7	Частка бракованої продукції в загальному обсязі виробництва в 2016 р.	8,9	0,61	12,5	0,25
8	Коефіцієнт зносу ОПФ на кінець 2016 р.	0,32	0,36	0,45	0,10
9	Плинність персоналу в 2016 р.	5,2	0,69	7,8	0,31
10	Частка екологічних платежів в собівартості продукції в 2016 р.	6,2	0,20	6,3	0,18

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

аналізу було визначено, що період окупності становить 2—6 років. При цьому, зважаючи, що 2 роки це найкращий результат (індекс дорівнює 1), а 6 років — найгірший, отримуємо індексне значення цього показника.

3. Загальний коефіцієнт ліквідності підприємства. Наразі, прийнято вважати, що рівень платоспроможності підприємства є прийнятним, якщо значення коефіцієнта загальної ліквідності знаходиться в діапазоні від 1,0 до 2,5. При цьому, чим вище значення коефіцієнта загальної ліквідності, тим з більшою ймовірністю будуть задоволені кредитори підприємства. Далі використовуючи аналогічні підходи, що і в попередніх пунктах визначаємо індексне значення цього показника.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства. Відповідно до сучасної фінансової теорії прийнято вважати, що оптимальне значення цього показника становить 0,8—1.

5. Коефіцієнт рентабельності продажів підприємства. Аналіз рівня рентабельності продажів аналогічних підприємств показав, що діапазон зміни цього значення становить від 5 до 10%.

6. Коефіцієнт рентабельності виробництва підприємства. Аналіз рівня рентабельності роботи аналогічних підприємств показав, що діапазон зміни цього значення становить від 10 до 25%.

7. Частка продукції з дефектом у загальному обсязі виробництва. Аналіз рівня значень даного показника з аналогічними підприємствами показав, що діапазон зміна від 5 до 15%.

8. Коефіцієнт зносу ОПФ. Вирішено прийняти 0 значення коефіцієнта зносу за найкраще (індекс 1), а значення 50% зносу ОПФ за найгірше (індекс 0).

9. Плинність персоналу. Згідно сучасних поглядів на питання управління персоналом, значення плинності кадрів, що дорівнює 3%, розцінюється як нормальне, а значення, що перевищує 10% є незадовільним.

10. Частка екологічних платежів в собівартості продукції. Аналіз значень даного показника у аналогічних підприємств показав, що діапазон зміни становить від 3 до 7%.

Розрахунок комплексного показника інвестиційної привабливості представлено в таблиці 7.

Таблиця 7. Розрахунок комплексного показника інвестиційної привабливості

№ з/п	Найменування показника	ПП «Світоч»			ПП «Гулько»		
		Індексні значення показників	Вагомість	Значення	Індексні значення показників	Вагомість	Значення
1	Індекс прибутковості проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві	0,39	0,127	0,0495	0,95	0,127	0,1207
2	Період окупності проекту, що пропонується до реалізації на підприємстві, років	0,55	0,118	0,0649	0,58	0,118	0,0679
3	Загальний коефіцієнт ліквідності підприємства за 2016 р.	0,80	0,11	0,0880	0,33	0,11	0,0367
4	Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства за 2016 р.	0,60	0,106	0,0636	0,25	0,106	0,0265
5	Коефіцієнт рентабельності продажів підприємства за 2016 р.	0,52	0,101	0,0525	0,28	0,101	0,0283
6	Коефіцієнт рентабельності виробництва підприємства за 2016 р.	0,39	0,099	0,0389	0,19	0,099	0,0191
7	Частка бракованої продукції в загальному обсязі виробництва в 2016 р.	0,61	0,093	0,0567	0,25	0,093	0,0233
8	Коефіцієнт зносу ОПФ на кінець 2016 р.	0,36	0,087	0,0313	0,10	0,087	0,0087
9	Плинність персоналу в 2016 р.	0,69	0,081	0,0555	0,31	0,081	0,0255
10	Частка екологічних платежів у собівартості продукції в 2016 р.	0,20	0,078	0,0156	0,18	0,078	0,0137
	Значення комплексного показника інвестиційної привабливості			0,5167			0,3701

Джерело: побудовано автором на основі проведеного дослідження.

Таким чином, отримане значення комплексного показника інвестиційної привабливості свідчить про доцільність інвестування проекту запропонованого фірмою ПП "Світоч".

Проведемо аналіз отриманих результатів. Значення індексу прибутковості проекту, запропонованого ПП "Гулько" вище (2,9), ніж у ПП "Світоч" (1,78), при однаковому терміні окупності обох проектів. Однак, якщо розглянути інші показники, що характеризують фінансово-економічний стан даних підприємств, то стане зрозумілим, що у ПП "Світоч" справи йдуть значно краще, ніж у ПП "Гулько".

Відповідно виникають і виправдані побоювання з приводу повернення виділеного кредиту. У результаті було прийнято рішення про інвестування коштів у проект, пропонується ПП "Світоч".

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, у ході проведеного нами дослідження було уточнено понятійний апарат таких економічних категорій, як "інвестиції" (стосовно інвестиційної діяльності в промисловому виробництві), "інвестиційна діяльність", "інвестиційна політика". Визначено основні завдання інвестиційної політики сільськогосподарського суб'єкта. Визначено, що інвестиційна політика повинна забезпечувати збалансованість інтересів з іншими стратегічними напрямками розвитку сільськогосподарського підприємства.

Запропоновано авторський підхід і алгоритм визначення комплексного показника інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Визначено науково обгрунтовані і проранжовані показники інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. Зважаючи на незадовільний технічний стан ОПФ сільськогосподарських підприємств, запропоновано при оцінюванні рівня прибутковості, застосовувати понижуючий коефіцієнт.

У зв'язку з цим, подальші дослідження слід сконцентрувати на застосуванні інноваційних засад інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства, оскільки вони є важливим елементом для економічного розвитку і запорукою успіху діяльності підприємства.

Література:

1. Аверіхіна Т.В. Принципові положення формування системи забезпечення конкурентоспроможності товарів та товаровиробників / Т.В. Аверіхіна // Економіка: реалії часу. — Одеса: ОНПУ, 2015. — № 2 (18). — С. 195—200.
2. Illiashenko S.M. Knowledge management as a basis for innovative development of the company / S.M. Illiashenko, Y.S. Shypulina, N.S. Illiashenko // Actual Problems of Economics. — 2015. — № 6 (168). — P. 173—181.
3. Бурук Г.П. Управління конкурентоспроможністю промислової продукції з урахуванням екологічної складової: автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" / Бурук Г.П. — Донецьк, 2011. — 20 с.
4. Бурцев В.В. Методические основы мониторинга системы сбыта готовой продукции / В.В. Бурцев //

Маркетинг в России и за рубежом. — 2002. — № 4. — С. 32—46.

5. Перерва П.Г. Антикризисні інструменти сталого розвитку підприємства: інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика / П.Г. Перерва, А.В. Косенко, О.П. Косенко // Вісник нац. техн. ун-ту "ХПІ": зб. наук. праць темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. — Харків: НТУ "ХПІ". — 2012. — № 25. — С. 100—106.

6. Поляков С.Г. Мониторинг инновационных процессов в научно-технической сфере / С.Г. Поляков // Инновации. — 2003. — № 5. — С. 45—49.

7. OECD-Eurostat The Environmental and Services Industry: Paris [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу: <http://unstats.un.org>.

8. Jaffe A. Innovation Policy and the Economy / A. Jaffe, J. Lerner, S. Stern // Technology Policy for Energy and the Environment. — 2004. — № 4. — P. 35—68.

References:

1. Averihina, T.V. (2015), Pryntsypovi polozhennia formuvannia systemy zabezpechennia ekolohichnoi konkurentospromozhnosti tovariv ta tovarovyrobnykiv [The principal provisions when forming the products and producers ecological competitiveness system]. Ekonomika: realii chasu — Economics: Time Realities, 2 (18), 195—200 [in Ukrainian].
 2. Illiashenko, S.M. Shypulina, Y.S. & Illiashenko, N.S. (2015), Knowledge management as a basis for innovative development of the company. Actual Problems of Economics, 6 (168), 173—181 [in English].
 3. Buruk, G.P. (2011), Upravlinnia konkurentospromozhnistiu promyslovoi produktsii z urakhuvanniam ekolohichnoi skladovoi [Management of industrial production competitiveness, taking into account the environmental component]. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk [in Ukrainian].
 4. Burtsev, V.V. (2002), Metodicheskie osnovy monitorinha sistemy sbyta hotovoi produktsii [Methodical bases of finished product sales monitoring system]. Marketing v Rossii i za rubezhom — Marketing in Russia and abroad, 4, 32—46 [in Russian].
 5. Pererva, P.G. Kosenko, A.V. & Kosenko, V.P. (2012), Antykryzysni instrumenty staloho rozvytku pidpriemstva: innovatsiina, investitsiina ta marketingova politika [Anti-Crisis instruments for sustainable development of enterprise: innovation, investment and marketing policy], Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2012_25/statti/16Pererv.pdf. [in Ukrainian].
 5. Polyakov, S.G. (2003). Monitorynh innovatsionnykh protsessov v nauchno-tehnicheskoi sfere [Monitoring of innovative processes in science and technology]. Innovatsii — Innovations, 5, 45—49 [in Russian].
 7. OECD-Eurostat (2016), The Environmental and Services Industry: Manual for Data Collection and Analysis. Paris: OECD Editions [in English].
 8. Jaffe, B.A. Lerner J. & Stern, S. (2004), Innovation Policy and the Economy. Technology Policy for Energy and the Environment, 4, 35—68 [in English].
- Стаття надійшла до редакції 02.06.2017 р.*